

FORENINGEN FOR KIRKEGAARDSKULTUR

Nye Medlemmer.

Afdeling C.

521. Graver A. Nielsen, Hobro.
522. Konsul Holger Axelsen, Skagen.
523. N. P. Johansen, Vejstrup pr. Sjølund St.
524. Kirkegaardsgartner Henry Hansen, Grønnegade 4, Næstved.

FRA DANSKE KIRKEGAARDE

29/12 (Villab. Bl.): Hvor Centralkgd. i Gentofte Kommune anlægges, med Bill. af Vintappergaardens Have.

30/12 (Kalborg Dagbl.): Den ny Kgd. i Kalborg indvies Onsdag.

3/1 (Kalborg Folkebl.): Den ny Kgd. i Kalborg indviet. Kirkegården er anlagt efter Tegning af Havearkitekt Böttiger, og Kantor Arland har haft Tilsyn med Arbejdet, der er udført af Stenhugger Chr. Jensen, Stenhugger Oscar Carlsen og Entreprenør Amandus Carlsen. Den smukke Port ved Indgangen er udført af Smedemester Lund.

9/1 (Berl. Aften): Verdslig Begravelse.

9/1 (B. T.): En Stopper for pinlige og forargelige Optrin paa vore Kirkegaarde.

13/1 (Bornh. Tid.): Udvidelse af Kapellet i Hasle.

17/1 (Aarhus Stifttid.): Ny Kgd. ved Riis Skov?

17/1 (Venstrebl.): Vejen Kgd. moderniseres.

18/1 (Sydvestjyll.): Faar Vestjyll. nu sit Krematorium i Esbjerg?

19/1 (Randers Dagbl.): Vivild Kgd. udvides.

19/1 (Vestkysten): Krematorium i Esbjerg for Ribe og Tønder Amter.

20/1 (Aarhus Stifttid.): Urne-Kgd. i Aarhus. Der vedtages Takstnedsættelser for Kgd.

FRA TIDSSKRIFTERNE

»Sig det med Blomster« Nr. 12: Billeder af Kranse fra L. Abel i Aarhus.

Kriegsgräberfürsorge Nr. 1: Om Udstilling af Detailler fra Krigskirkegaardene.

BOGANMELDELSER

Dagbog for Gartnere udgivet af »Alm. d. Gartnerforening«. I god Forstaaelse af, at det er af stor Betydning for unge Gartnere at føre Dagbog, har Foreningen udgivet denne nyttige og praktiske Bog, og har givet et Par Sider som

Eksempel paa, hvorledes Dagbogsføringen kan ske. Ogsaa for Kirkegaardsgartneren har denne lille Bog sin Værdi.

Chr. Rasmussen: Frederiksberg Kirke 1734—1834. Levin & Munksgaard, København 1933. 8°, 304 Sider med div. Tavler.

Dette Jubilæumsskrift om Frederiksberg Kirke gaar, som sine Forgængere om andre Kirker, ganske naturligt langt uden for Rammen, og man faar i det foreliggende et rigt Billede af Frederiksbergs Udvikling saavel i kirkelig som i verdslig Henseende. Og hvad angaar Kirkegaardene, da er de Billeder, der er ofret paa disse, noget af det bedste, der findes i hele Bogen. Kirkegaardenes Historie er kort og knap, og om de tidligere Gravere og Kirkegaardsledere meddeles ikke meget.

Brugen af Ligkister af Halm eller Vidjer.

Af Havearkitekt Johannes Tholle.

(Sluttet).

De, som give sig af med at binde Kurve, ere enkelte gamle Mænd, som ikke have lært denne Haandtering... og disse vore Kurvemageres Arbejde er blot Bikuber (ofte ret maadelige) og nogle mindre Kurve til huusligt Brug. Paatage de sig nu at binde en Kurv til Dødes Begravelse, fuske de stundom helt jammerligen derpaa, og vi faae endeligen Een, som den kan blive. Endvidere, vi kunne ikke bestille og erholde disse Kurve, naar de behøves; men maae være betænkte paa at have dem i Beredskab. Vi anskaffe os da et Par Kurve, men nu henrinder maaskee eet eller flere Aar, inden de bruges, imidlertid gnaver Tiden, vel og allehaande levende Utøj... og Kurven er i maadeligste Forfatning, naar vi skal bruge den...

Og hvad Virkning tør man af den ved Brugen af Straakister tilveiebragte Besparelse vente for det Offentlige? De bruges kun ved de Fattiges Begravelse, der nyde offentlig Understøttelse; stort videre vil deres Brug ikke strække sig, dersom jeg ikke feiler i mit Kjendskab til Almuen og dens Modbydelighed for Straakister, der ret godt lader sig forklare af dens Agtelse for de Afdøde, Kierlighed og Taknemlighed til dem, og dens derpaa grundede Attraa at vise dem den sidste Ære... Bliver da Brugen... indskrænket til Fattiglemmer... hvor ubetydelig er da ikke Besparelsen?... I et Fattigdistrikt, hvis Udgifter til de Fattige aar-

lig udgør 800 à 900 Rbd., dør 1 à 2 Fattiglemmer om Aaret. Ved deres Begravelse i Straakister spares 5 à 10 Rbd. (Besparelsen vil endog blive mindre; thi for en Straakiste forlanges 8 Rbd. og en Brædekiste koster efter nylig modtaget Regning 11 Rbd. 3 Mk. Desuden, de Fattige begravnes ikke sjældent af deres Slægtninge, som modtage deres Efterladenskab og give Fattigvæsenet Erstatning for Forsørgelsen efter Regl. § 23 og 24. Her bruges da ikke Straakister, Saavel Straakiste som Brædekiste kan rimeligvis, siden dette er skrevet, have for lettere Kjøb...)

Tage vi Hensyn til den Frygt for Halmkurven, der ængster saa mange af vore Fattiglemmer, gjør den Døden skrækkende og den sidste Kamp haard; da høre vi en Stemme, som taler høit om at afskaffe dette Slags Ligkister, og som paaminder os at skaane de svage. Det er enhver af Folkets Lærere og Veiledere bekendt, at, som Almuen i intet Tilfælde er samvittighedsfuldere end i Omsorgen for de Dødes Begravelse: saa findes og hos Almuesmanden med Dødstanken forenet det Ønske, at han maa komme anstændig og hæderlig i Jorden. Mange føie dertil Anstalt paa deres Sygeseng, ordne deres Ligfærd og aftale det fornødne med deres Venner;... saa finde vi stundom dem, der i mange Aar have deres Ligkister i Beredskab;... Ja, hvad er det andet end Attraa efter at sikre sig en hæderlig Begravelse, der har oprettet vore Ligkasser?... Derfor bede de stundom i deres sidste Timer saa inderligen, at de maatte fritages for Halmkurven, og et Par Fjælle skjænktes deres jordiske Levninger... Og... den Fattige, hvem jeg ikke kan opfylde, en efter hans Mening, billig Begiering... ansee mig for haard, støder mig bort, og ikke fra mine Læber vil høre den Religionens Trøstegrunde, der skulde lette ham Overgangen fra det Time-lige til det Evige?... Og nu ved Graven, at see Sønnen, Datteren med Taarer i Øiet og Veemod i Hjertet at betragte Halmkurven..... dersom Formue eller betydelige Embeds Indkomster vare faldne i min Lod, skulde ingen Fattig hos mig ængstes for Straakisten...

Vi ville, at de Dødes Been uforstyrrede skulde hvile i Graven... Men ved Brugen af Straakister vilde oftere blive Tilfældet, at de Dødes Ro... vilde forstyrres... Mange af de Dødes Grave betegner intet Mærke, ingen Gravhøj, det synlige Spor er snart udsløttet, og Stedet, hvor de lagdes, erindres ikke mere. En ny Grav skal kastes, man prøver med Søgeren, hvor der findes Plads, Brædekisten, skjønt mindre varig end i

ældre Tid, gjør dog længere Modstand og beskytter det døde Legeme; men ikke saa Straakisten, snarere opløst, eller endog uopløst, tillader den Søgerens Gennemgang, og Stedet troes tomt;...

Vi pynte vore Grave, forskønne vore Kirkegaarde. Hvorfor dette?... Ville vi hædre de Døde ved at pryde deres Grave, da ville vi vel ogsaa hædre deres Legemer ved at indeslutte dem i Kister, der kunne beskierme dem, indtil de vorde til Støv ved den Almagts Bud, der fremkaldte dem af Støv?...

Bør Straakister bruges, saa bør de... bruges af Alle... Vil man maaske, at Halmkurven brugt til de Fattiges Begravelse, skal give Exempel og drage andre til at følge? Exemplet er længe givet, det har intet virket og vil intet virke...

Disse ere de Grunde, der, som jeg troer, vise det U hensigtsmæssige i at bruge Straakister til at begrave vore Fattige i, og retfærdiggjøre det Ønske, at de maatte vorde afskaffede eller almindeligen befalede. Ere disse Grunde rigtige, tør jeg haabe, at de ville mærkes; ere de falske, kan jeg, som den, der ønsker Alt, hvormed Samfundets Gavn fremmes, ikke ville, at der til dem tages Hensyn. Jeg har talt af Overbeviisning, jeg kan feile, og med Erkjendelse af min Fejl, modtager jeg villigen den bedre Overbeviisning.

Uden Tvivl har Pastor Pedersens Indlæg ikke været uden Betydning, ført som det var, med stor Kraft og underbygget af naturlige Begrundelser, og hvis Rigtighed ogsaa et og andet af det tidligere anførte har baaret Vidne. Kun maa det forbyve, at han i Slutningen af sit Indlæg desuagtet synes at kunne acceptere Straakisten, blot den bliver fælles for alle. De anførte Ulemper vilde jo paa ingen Maade blive ringere af denne Aarsag, og det er ligesom om han med denne ene Passus slaar Bunden bort under alt, hvad han ellers saa rigtigt har anført.

Hvor meget dette Indlæg har virket, er det neppe muligt at sige noget om; et Faktum er det imidlertid, at efter denne Tid hører man praktisk talt intet til Straa- eller Vidjekister⁶⁾, og skønt Tilladelsen til at benytte dem ikke er taget tilbage og altsaa i Virkeligheden er gældende endnu, bruges den ganske naturligt ikke mere, idet etiske saavel som æstetiske Forhold taler derimod. At selve Tanken og det haandgribelige i Ordene: Til Jord skal du blive, — som lyder i Ritualiet over enhver Jordpaakastelse, vilde nyde Fremme, og at Formuldningsprocessen vilde foregaa hurtigere og forsaavidt naturligere i disse Kister er en Sag for sig; men saadanne Hensyn har aldrig spillet nogen Rolle i denne Forbindelse, og uden at en radikal Ændring

i det følelsesbetonede i Jordfæstelsens Skik og Praksis vil indtræffe, er der neppe Mulighed for, at slige mindre bestandige Kister vil komme i Brug hos os. I Ligbrændingsskikken har man imidlertid brudt stærkt med de gængse Følelser, og her er til Brug for Askens Nedsættelse i Jorden netop taget let forgængelige Materialer i Anvendelse, dog intet af det paa hin Tid brugte. Som en Tilføjelser skal anføres, at foruden at Fælleskister som foran anført er brugt i Spanien, er ogsaa i Skotland brugt saakaldte Sognekister af pyntelig Art²³).

5) Lønborg Friis: Vendsyssels Nationaldragter og Vendelboerne i gamle Dage, 1902. S. 81 b. Brug af Halmkister har efter Oplysninger fra Hr. Magister V. Gay kunnet efterspores i Arkiver fra 1780-erne til ca. 1817; nærmere Detailler angaaende dette har ikke kunnet fremskaffes.

23. Andrew: Bygone Churchlife in Scotland, 1891, S. 242

Resolutioner 1930 vedrørende Kirkegaardsforhold.

15. Jan. Kirkeministeriets Skrv. (til Stiftsøvrigheden over Ribe Stift) ang. **nogle Bestemmelser om Fredningstid og om Betaling for Gravplads i Vedtægten for en til en ikke-selvejende Kirke hørende Kirkegaard.**

Ved Skrivelse af 29. November f. A. har Stiftsøvrigheden forelagt Ministeriet det hoslagt tilbagefølgende Forslag til Vedtægt for Sønder Vium Kirkegaard, forsaavidt angaar de i Forslaget optagne Bestemmelser dels om, at der ikke i noget Tilfælde skal erlægges Betaling for Erhvervelse af Gravpladser, dels om Gravfredens Fastsættelse til mindst 30 Aar.

I Anledning heraf skal man tjenstlig meddele til Efterretning, at der i Vedtægten bør fastsættes en Fredningstid af bestemt angiven Længde.

Med Hensyn til Betalingen for Gravsteder bemærkes, at der i de i Lov om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. v. af 30. Juni 1922 § 25, Stk. 2—5, omhandlede Tilfælde skal fastsættes Betaling for Gravsteders Erhvervelse og Fornyelse. Dette gælder ikke blot Udlægning af Begravelsesplads for udensojns boende (§ 25, Stk. 3—4) og til Personer, der ikke hører til Folkekirken (§25, Stk. 5), men ogsaa i Almindelighed ved Erhvervelse og Fornyelse af Familiegravsteder, bortset fra det i Lovens § 24, Stk. 1, omhandlede Tilfælde, og i det Hele ved Gravsteders Erhvervelse og Fornyelse udover den i Vedtægten bestemte Fredningstid (§ 25, Stk. 2).

Derimod vil det, da Sønder Vium Kirke ikke er selvejende, ikke kunne bestemmes, at der skal erlægges Betaling, naar der af en Sognebeboer, der hører til Folkekirken, begæres udlagt en enkelt Gravplads af almindelig Størrelse og for den i Vedtægten fastsatte Fredningstid, og ej heller saafremt der samtidig hermed, hvis afdøde var gift, for Fredningsperioden

begæres udlagt en enkelt Gravplads til den efterlevende Ægtefælle.

Løvrigt maa Ministeriet have det overladt til Stiftsøvrigheden at stadfæste Kirkegaardsvedtægten. Saafremt Ministeriets Afgørelse ønskes med Hensyn til enkelte Punkter, udbeder man sig Stiftsøvrighedens Indstilling for hvert enkelt Punkt.

7. Febr. Kirkeministeriets Skrv. (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Fyns Stift) ang. en **Fredningstid af 15 Aar for Begravelser af Børn indtil 5 Aars Alderen.**

Efter stedfunden Brevveksling med Sundhedsstyrelsen angaaende de med Stiftsøvrighedens Skrivelse af 23. November f. A. hertil indsendte, hoslagt tilbagefølgende Forslag til Vedtægter for Frørup og Taarup Kirkegaarde meddeler Ministeriet herved Tilladelse til, at Fredningstiden for Børnegrave i Vedtægterne fastsættes til 15 Aar paa Vilkaar, at der i Vedtægternes Post 6 indføjes en Bestemmelse om, at der ved »Barnebegravelser« forstaaes Begravelser af Børn indtil 5 Aars Alderen.

27. Febr. Kirkeministeriets Skrv. (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Lolland-Falster Stift) ang., **hvorvidt en ved en Købstadkirke ansat Kordegn, der ifølge sin Instruks tillige var Kantor og Leder af Begravelseskontoret samt Ringer, havde Krav paa det i Loven fastsatte Tillæg for Gravertjeneste, der er forbundet med et Kordegneembede, m. m.**

Som det fremgaar af den med Stiftsøvrighedens Skrivelse af 27. November f. A. hertil indsendte Sag, har der i længere Tid mellem Nakskov Kirkes Bestyrelse og Kordegnen ved nævnte Kirke, N. N., der ifølge den ham i sin Tid meddelte Instruks, Post 1, tillige er »Kantor og Leder af Begravelseskontoret samt Ringer«, hersket Uenighed om, hvorvidt der for den Kordegnen saaledes tillagte Stilling som Leder af Begravelseskontoret tilkommer denne det i Loven for Gravertjeneste, der er forbundet med et Kordegneembede, fastsatte Tillæg af 20 pCt. til Honoraret, eller om Menighedsraadet er berettiget til for den nævnte Stilling blot at yde ham et mindre, skønsmæssigt fastsat Honorar.

Endvidere er der Uenighed mellem Parterne om, hvorvidt Kordegnen fremdeles er forpligtet til at forrette eller bestoede Ringertjenesten ved Kirken. Med Hensyn hertil gør Kordegnen gældende, at Menighedsraadet i sin Tid har fritaget ham herfor, medens Menighedsraadet paa sin Side hævder, at denne Fritagelse kun blev givet under den Foudsætning, at der ikke senere ad Lovgivningens Vej tillagdes Kordegneembederne bedre Lønning, saaledes som sket er.

I Anledning heraf skal man tjenstlig meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at Kordegn N. N. efter det i Sagen oplyste skønnes at indtage en saadan Stilling og at udøve en saadan Virksomhed, som sædvanligt i Købstæderne benævnes Graver og Gravertjeneste, hvorfor Ministeriet maa holde for, at der tilkommer ham det i Lov Nr. 181 af 1. April 1921 § 5. Stk. 8, samt nu Lov Nr. 186 af 30. Juni 1922 § 24. Stk. 4, hjemlede 20 pCt. Tillæg til Honorarbeløbet for den med et Kordegneembede forbundne Gravertjeneste. Efterbetaling til Kordegn N. N. af den ham for lidt udbetalte Lønning vil være at foretage overensstemmende hermed.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Ringertjeneste bemærkes, at det maa have sit Forblivende ved Kordegnen af Menighedsraadet en Gang meddelte Fritagelse herfor. En hermed overensstemmende Ændring bedes foranlediget i Instruksens Post 6.

25. Marts. Kirkeministeriets Skrv. (til Ejeren af Seberkloster Sogns Kirketiende) ang. **en Kirketiendejers Pligt til at bekoste Afhjælningen af Synsudsættelser m. v.**

Efter med Deres Skrivelse af 4. d. M. at have modtaget den i Skrivelse herfra af 19. f. M. begærede Udtalelse fra Dem angaaende de fra Slet Herreds Provstiudvalg indhentede Erklæringer i Anledning af Deres tidligere fremsatte Besværing over det Dem ved Synet over Seberkloster Kirke i Juni Maaned f. A. givne Paalæg om at lade foretage en Læplantning paa Kirkegaardens nordre og vestre Side — hvilket Paalæg De havde forstaaet saaledes, at Plantningen eventuelt skulde foretages udenfor Kirkegaardsdiget — skal man herved meddele, at da der efter det oplyste overhovedet ikke af Synet er givet noget Paalæg om Plantning af Læhegn udenfor Kirkegården, men kun om en Fornyelse af det tidligere tilstedeværende Læhegn paa Kirkegaardens Grund, gaar Ministeriet herefter ud fra, at den af Dem rejste Anke over den formentlige Synsudsættelse maa anses som bortfalden.

Det tilføjes, at Spørgsmaalet om, hvilket Erstatningsansvar der eventuelt maatte paahvile Dem overfor de paaældende Gravstedsejere i Tilfælde af, at der maatte blive forvoldt Skade som Følge af nedfaldende Grene fra Læhegnet, henhører under Domstolenes Afgørelse.

Hvad dernæst angaar det af Provstiudvalget overfor Ministeriet paaklagede Forhold, at den af Synet den 17. Juni f. A. gjorde Udsættelse om Fjernelse af det paa Kirkens Loft henlagte Korn endnu ved Besigtigelse den 19. December f. A. ikke var afhjulpet, idet der fremdeles fandtes flere store Dynger Korn paa Kir-

keloftet, hvortil Gaardens Folk havde Adgang gennem en uaflaaset Dør i Taarnet, skal Ministeriet anmode Dem om snarest at foranledige Synets Paalæg efterkommet, idet derhos bemærkes, at det maa anses for utilstedeligt, at den nærliggende Herregaards Folk har uhindret Adgang til Kirkeloftet gennem en uaflaaset Dør.

Sluttelig bemærkes, at det er en Selvfølge, at en Kirketiende ejer fuldt ud maa bekoste Afhjælningen af samtlige af Synet udsatte Mangler inden de af Synet fastsatte Frister uden Hensyn til, om den herved forvoldte Udgift maatte overstige Beløbet af den aarlige Tienderente, der udbetales Tiendejeren. Man henleder i den Forbindelse Opmærksomheden paa Bestemmelserne i Lov af 30. Juni 1922 om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. v., §§ 37—38, jfr. Lov af 29. Marts 1924, om Følgerne af, at en Synsudsættelse ikke efterkommes.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Fastsættelse af Takster for Erhvervelse af Gravsteder m. v. paa Kirkegården henvises De til at henvende Dem til Stiftsøvrigheden over Viborg Stift, idet de fornødne Bestemmelser herom vil være at indsætte i den Vedtægt for Orden paa Kirkegården og dens Benyttelse, som i Henhold til nævnte Lovs § 23 skal fastsættes af Stiftsøvrigheden.

8. Aug. Kirkeministeriets Skrv. (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Fyus Stift) ang. **hvorvidt Bestemmelsen i Danske Lov 2—22—36 om vederlagsfri Begravelse for Præster, der dør, medens de er i Embedet, vedblivende er gældende.**

I det med Stiftsøvrighedens Skrivelse af 26. Juni d. A. hertil indsendte Andragende har Sognepræst for Hvornum og Snæbum Menigheder i Aarhus Stift A. N. med Henblik paa sin i indeværende Sommer afdøde Fader, Sognepræst ved Odense Vor Frue Kirke B. N. forespurgt, om Bestemmelsen i Danske Lov 2—22—36 om vederlagsfri Begravelse for Præster, der dør, medens de er i Embedet, fremdeles er gældende.

Saaledes foranlediget skal man tjenstlig meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at Bestemmelsen i Danske Lov 2—22—36 ganske vist ikke er udtrykkeligt ophævet og ej heller kan anses som direkte stridende mod Indholdet af den nyere kirkelige Lovgivning, hvorfor Bestemmelsen muligt maa anses som endnu bestaaende, men at den i hvert Fald kun kan antages at hjemle Ret for vedkommende Præst til Gravsted for sig og Ægtefælle for en Fredningsperiode, altsaa sædvanlig 20 Aar, og at Bestemmelsen efter Ministeriets Formening overhovedet ikke kan komme til Anvendelse paa kommunale Kirkegaarde som Assistentkirkegården i Odense.